

SANCTI THOMAS

AQUINATIS

TRACTATUS DE ADVENTU

ET STATU ET VITA ANTICHRISTI

NUNC PRIMUM EDITUS

CUM NOTIS CRITICIS

F. HYACINTHI DE-FERRARI O. P.

S. THEOLOGIAE MAGISTRI

BIBLIOTHECAE CASANAT. PRAEFECTI.

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON

Biblioteca Valverde y Tellez

Capilla Alfonsina

ROMÆ

Biblioteca Universitaria

EX TYPOGRAPHIA MINERVÆ

1840

41508

REPRODUCTA

In Foto—typographia Semin. Leonensis.

Apud J. M. Monzon.

Ann. MDCCCLXXVII.

*Al. P. D. Zabala Chaver en recuerdo
del pascio. sermón de S. J. Juan Nep.
Su m. Pres. C. Obispo de Acapulco*

BT985

J. B. LEBLANC ET ALII

LIBRARIUS

TRAFALGAR QUARTER

EX STATIONE EX VITAE

NUM. PRIM. 1. 1. 1.

TEM. VOL. 1. 1. 1.

Adnotandum.

Haec editio desumpta est ex romana
anni 1840, cui praefixa est doctissima
disquisitio critica de horum Opusculorum
authenticitate, quae nobis omittenda visa
fuit ne volumen excresceret. Et haec
est causa cur paginarum numeratio non
incipiat nisi á 26. Quod ad tollendam
equivocationem adnotatum volumus.

Copula Affertina

Historia Universitatis

1533

ADPHOBOTA

LIBRARIUS

EX STATIONE EX VITAE

FOL. 36 - a

SANCTI THOME DE AQUINO
TRACTATUS DE ADVETU ET STATU
VITAE ANTIQVI INCIPIT LEGE FELICITER.

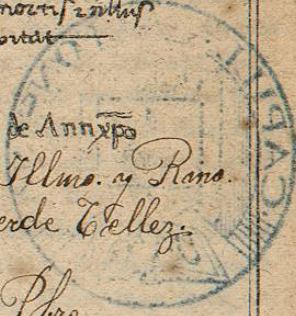

QVINC videtur filius hois uenit
et i mbe ois potestate magna et
maiestate hie xii In pma d m
ca aduentus cantatur et ha dno
miaz et hoc pp hylare et humile
aduentus eius. In ista d mca pp
aduentu fubiles cantat dno uidi
cuz. bn de i. p. d mca et uidiuz cantabo ab dno
d mca qm qm ad p mca aduentu f t uidiuz qm
ad mca

FOL. 44 - a

Job. tam tenebrosam et optam
mortis caligine. bbr. umbra mortis et tunc
cedo. s. sompniis et ora. i. habuit
. Amen.

Expliat tractat. S. thome de Anno xpo
A mi amado Padre, Illmo. y Rmo.
Sr. Dr. D. Emeterio Valverde Celiez
Obsequio de despedida.
G. Ch. Pbro.

Trasunto Emers 19 de 1918.

S. THOMAE DE AQUINO

TRACTATUS DE ADVENTU
ET STATU ET VITA ANTICHRISTI
INCIPIT LEGE FELICITER

Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate. Luc. XXI. v. 27. In prima Dominica Adventus cantavit Ecclesia Domino misericordiam, et hoc propter hilarem et humilem adventum eius. In ista Dominica (1) propter adventum terribilem

(1) Iidem ferme verbis eadem habentur in sermone secundae Dominicae Adventus; in quo ex Evangelio sic orditur S. Thomas. *In precedenti evangelio* (idest Dominicae primae) *dictum est de adventu misericordiae, in isto vero* (idest secundae dominicae) *agitur de adventu iustitiae.* Evangelium autem primae Dominicae desumebatur tunc temporis ex capite vigesimo primo Matthei *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus* etc. Ea ratio sermonis differens a differentia evangeliorum petita. Vide Car. Bona de rebus Liturg. l. 1. c. 7. Nunc autem immutatus est evangeliorum ordo in missis, ita ut in prima dominica reperiatur evangelium, quod ibi pro secunda ponitur. Hujus mutationis historia liturgie legatur apud Vincentium Cassitto Or. Pr. in opere *liturgia Dominicana* etc. Tom. 1. p. 80. Neapol. 1804. Ubi eruditus auctor plurimam lucem in id genus

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

004319

cantat Domino iudicium. Unde dicitur in ps. 100 v. 1. *misericordiam et iudicium cantabo tibi Domine*; misericordiam quantum ad primum adventum, et iudicium quantum ad secundum. Et hoc merito, quia secundum consilium Sapientis prov. 19. v. 12. *sicut fremitus leonis, ita et regis ira*. In quo tangitur adventus iudicii. *Et sicut ros super herbam ita et hilaritas ejus* in quo tangitur adventus misericordiae. Notantur ergo in praemissis verbis quatuor . . . ex quibus futurus ejus adventus terribilis, et admirabilis redditur: primo tempus 2. habitus, 3. locus: 4. ultio, et comitatus. Tempus quidem describitur incertum ex eo, quod haec dictio *tunc* indeterminate relinquitur Matth. 24. v. 36. *De die autem illa, (et hora) nemo scit* (1). Habitus describitur humilis,

studia effundit. Opusculum itaque in hoc potius sermonis, quam tractatus specimen exhibere videtur, quandoquidem aliis sermonibus primo editis Romae ex codicibus vaticanis sub S. Pio V. 1570. convenit tum in stylo, cum in quibusdam formulis; ut est illa oratio in fine. *Rogemus ergo etc.* quae saepe sermones ipsos claudit. Convenit etiam cum lectionibus in D. Pauli epistolas (ex hoc evangelio notetur epoca codicis) De duplici vero adventu Christi in carne, et ad iudicium agit etiam 3. p. q. 1. 6. ad 3. et q. 36. 1. ad 5.

(1) Eandem auctoritatem adhibet S. Thomas in 4. d. 43. a. 3. q. 2. ad demonstrandum incertum, et occultum esse

cum dicitur *filius hominis*, quia in eadem forma secundo, glorificata tamen, iudicabit, in qua iudicatus est. Job. 36. v. 17. *causa tua, quasi impii iudicata est: et ideo iudicium causamque recipies*. Et hoc indicatur (ex illis verbis) *in quem compunxerunt* (1) Apoc. 17. *Videbit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt*. Joan. 5. v. 27. *Potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est*.

iudicii futuri tempus *illud enim ait, quod est ignoratum ab angelis, est et hominibus multo magis occultum etc.* Sed angeli nesciunt ut patet Matth. 24. *De die illa, et hora nemo scit neque angeli coelorum*. Ergo etc. Idem habet d. 47. q. 1. ar. 1. Quapropter si haec hodie meditarentur quaedam ingenia plus aeque incalescentia, et nimio vel imaginationis, vel zeli aestu abrepta, haud temere praesumerent, se nosse tempora et momenta quae Pater posuit in sua potestate.

(1) Haec eadem habet S. Doctor in 4. d. 48. q. 1. 2. In textu magistri sic habetur. *In forma utique servi iudicabit ut videant mali in quem pupugerunt*. Hinc in primo articulo probat, Christum habere iudiciariam potestatem, cum sit constitutus a Deo iudex vivorum et mortuorum, eique data sit omnis potestas in coelo, et in terra. In secundo articulo demonstrat, Christum venturum esse in forma humanitatis gloriosa. *Majestas enim et potestas ad gloriam pertinet*.

idest in quantum homo iudicabit ministerio trinitatis, non autem auctoritate (1). Locus subiungitur sublimis, cum subditur *venientem in nubibus*. Non enim in valle Josaphat descendet, ut dicit glossa super illo verbo Joel. 3. v. 2. *congregabo omnes gentes etc...* Hoc quidam pueriliter intelligunt, quod in valle, quae est in latere montis Oliveti descendurus sit Dominus; quod frivolum est; quia non in terra, sed in spatio hujus aeris sedebit contra locum montis Oliveti, unde

(1) Id etiam docet S. Thomas in citato articulo primo in responsione ad quartum argumentum *Dicendum quod in illa visione Danielis 7. manifeste exprimitur totus ordo judiciariae potestatis; quae quidem sic in prima origine est in ipso Deo, et specialis in Patre, qui est fons totius divinitatis, et ideo praemittitur, quod antiquus dierum sedet, sed a patre judiciaria potestas traducta est in filium non solum ab aeterno secundum divinam naturam, sed etiam in tempore secundum humanam, in qua meruit, et ideo subiungitur in visione praedicta: Ecce cum nubibus caeli quasi filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum pervenit, et dedit ei potestatem et honorem et regnum. Et in textu sententiarum Magistri in eadem distinctione 48. habetur *Judicabit autem ex virtute divinitatis, non sine Patre et Spiritu Sancto.**

ipse (1) ascendit, (2) ut impleatur quod dicitur. Act. 1. sic veniet quemadmodum vidistis eum, nobis obviantibus ei in aere sicut dicitur Thes. 4. v. 16. impiis autem remanentibus in terra, (3) quam dilexerunt, et dicitur eis tunc illud Matth. 25. v. 35. Esurivi etc. Comitatus subiungitur honorabilis cum dicitur cum potestate magna et majestate Prov. ultimo v. 23. nobilis in portis vir ejus. (4). Et quia in primo adventu venit in signis amoris, et

(1) Idem habet Loc. citat. ar. 4. q. 4. Ubi ait in 2. arg. sed contra *Praeterea actuum 1. dicitur quemadmodum vidistis eum ascendentem in coelum ita veniet; sed ipse ascendit de monte Oliveti, qui praeminet vallis Josaphat, ergo circa illa loca ad judicandum veniet.* Et in responsione ad primum arg. quaestionis 4. . . . Christum videre poterunt, qui in aere eminens et maxima claritate refulgens a longinquo inspicere poterit et ad 3. Unde locus ascensionis magis competit iudicio.

(2) Verba sunt ad litteram glossae citatae a S. Doctore. Vide enim caput 3. Joelis verbo *Congregabo*. Haec vero glossa est *Ordinaria* primo quidem a Strabo Fuldensi collecta deinde patrum graecorum ac latinorum explicationibus locupletata, et postilla Nicolai Lyrani etc. Lugduni 1589.

(3) Idem demonstrat S. Doctor in quod. 10. 2. 3. ubi ait *Christus in iudicio erit cum electis in aera, sed seprobi erunt in terra.* Idem habet in Matth. 25. p. c. b.

(4) Idest Sponsus Ecclesiae, quando sederit cum senatoribus terrae

mansuetudinis secundum illud Luc. 2. v. 12. *hoc vobis signum invenietis infantem etc.* et contemptus fuit Isai. c. 53. v. 2. et 3. *consideravimus eum novissimum virorum . . . unde nec reputavimus eum.* Ideo in secundo adventu veniet in signis furoris, et potestatis, ut contemnentis videant et confundantur Eccl. 36. v. 6. *innova signa et immuta mirabilia, et quomodo mutabis sequitur excita furorem v. 8. scilicet in signis, et effunde iram scilicet in sententiis.* Ps. 64. 8. *turbabuntur gentes, et timebunt qui habitant terminos a signis tuis.* (1) Ponuntur autem in evangelio signa potestatis, ut melius pateat potestas hujus iudicii in omnibus creaturis. Primo in creatura superiori, et hoc dupliciter; scilicet quantum ad

(1) Articulum peculiarem de signis illis instituit S. Thomas in 4. sent. distinct. 48. a. 4. Ubi numerat quindecim signa ex B. Hieronymo, qui testatur, se ea legisse in annalibus hebraeorum. Sed inferius in q. 4. advertit, certissime requiri ejusmodi signa *ad dignitatem enim judiciariae potestatis pertinet habere aliqua indicia quae ad reverentiam et subjectionem inducant.* Quae autem sunt signa de facili non potest sciri; Signa enim quae in evangelio leguntur, ut Augustinus dicit ad Eusebium de fine mundi, non solum pertinent ad adventum Christi ad iudicium, sed etiam ad tempus destructionis Jerusalem.

ornatum coeli empyrei; et hoc notatur cum dicitur: *nam virtutes coelorum movebuntur* (1) scilicet angeli, qui sua virtute movent sphaeras (2) secundum philosophos, de (3) quorum commotione Job. 26. v. 11. *columnae coeli contremiscunt, et pavent ad nutum ejus* (4) Isa. 33. 7. *angeli pacis amare flebunt; in quos licet non cadat passio, tamen signa tur-*

(1) Idem dicit loc. cit. ad tertiam quaestionem: dicens quod *virtutes angeli dupliciter dicuntur etc.* ex Dionysio in L. 40. homil. 34.

(2) Unde proprium officium virtutum esse videtur corpora coelestia movere Ibid.

(3) De motoribus coelorum agit S. Thomas 1. p. q. 70. ar. 3. ubi probat corpora coelestia non esse animata eo modo quo plantae, et animalia. Sed aequivoce, anima videlicet dante motum. In eodem articulo refert opiniones philosophorum, et doctorum.

(4) S. Doctor sibi constans eodem textu utitur 4. d. 48. q. 1. a. 4. in q. 3. in sed contra est quod dicitur Job. 26. *columnae coeli pavent etc. sed columnae coeli non possunt intelligi nisi per virtutes coelorum, ergo virtutes commovebuntur.* Quam commotionem explicans in responsione ad tertiam quaestionem ait: *tunc ergo movebuntur, quia ab affectu suo cessabunt ulterius corpora coelestia non moventes, sicut nec angeli qui sunt ad custodiam hominum deputati ulterius custodiae officio vacabunt.* Vide etiam 1. p. q. 110. 1. ad 3. ubi dicit angelos diversos praepositos fuisse a Deo cuilibet generi corporum, Sed haec praelatio cessabit post diem iudicii. 1. q. 64. 4.

bationis, et moeroris ostendent. Et quantum ad ornatum syderum, quod notatur cum dicitur. Luc. 21. v. 25 *erunt signa in sole et luna et stellis ejus* Ezech. 32. v. 7. *operiam coelos et nigrescere faciam stellas ejus.* Ps. 18. v. 1. *Coeli enarrant gloriam Dei, item ibid. Ezech. solem nube tegam, et luna non dabit lumen suum.* Ezech. 32. v. 8. *omnia luminaria coeli moerere faciam super te, et dabo tenebras super terram tuam.* Secundo in creatura inferiori; et hoc dupliciter scilicet quantum ad elementum aquae, quod notatur cum dicitur prae confusione sonitus maris; et quantum ad elementum terrae, quod notatur cum dicitur *in terris pressura gentium* Ps. 56. v. 4. *sonuerunt aquae et turbatae sunt abyssi.* De secundo Isai. 24. 3. et 19. et 20. etc. *dissipatione dissipabitur terra, confractioe confringetur terra, contritione conteretur terra. . . agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et concutientur fundamenta terrae.* (1). Tertio

(1) Haec omnia fere iisdem sententiis urget S. Thomas in sermonibus dominicae secundae Adventus, in qua tres habet sermones; unum ex epistola. *Quaecumque scripta sunt* etc. Rom. 15. desumptum; duos sequentes ex evangelio ejus-

in creatura medla, et hoc dupliciter, scilicet quantum ad elementum ignis per ardorem un-

dem missae *Erunt signa in sole, et luna* etc. Luc. 21. Ut autem appareat similitudo styli, et identitas doctrinae operae praetium erit quasdam peryodos hic scribere ex dictis sermonibus decerptas. In praecedenti evangelio dictum est de adventu misericordiae, in isto vero agitur de adventu justitiae. Ad justitiam pertinet malos punire, et bonos remunerare. Circa creaturam ostendit quod triplex creatura conveniet ad punitionem malorum, scilicet spiritualis, corporalis, et composita. Spiritualis angelus, composita homo; corporalis vero duplex superior, et inferior; superior corpora coelestis, inferior elementa. Ostendit ergo Dominus in Evangelio hoc, quod mali recipient poenam a Domino, ab angelis coelestibus, ab elementis, a se ipsis 1. tunc videbunt etc. 2. nam virtutes coelorum movebuntur etc. 3. *Erunt signa in sole* etc. 4. Prae confusione sonitus maris et fluctuum 5. *Arescentibus hominibus* etc.

In 2. sermone punientur ab igne, ab aere, ab aqua, a terra, et a seipsis. Ignis tripliciter puniet, lucem abscondendo, secundo incendendo, tertio non consumendo etc. Ignis ante ipsum praecedet. Aqua, prae confusione sonitus maris etc. terra, et terraemotis magni etc. omnes creaturae sic escandescent contra malos etc. Maxima igitur est tum in doctrina, cum in methodo, ac stylo affinitas inter istos sermones; qui pro ipso S. Doctore non erant nisi schemata ac principia sermonis evolvendi, explicandique in suggestu. Nam brevissimi sunt omnes sermones, et vix exordio concionis completae aequales. Unde habendi sunt tamquam normae materiae distribuendae, ac exornandae; seu quod nunc itali ajunt (selva). Hinc desinunt omnes his vel similibus

ūique inflammantis ps. 36. v. 3. *ignis ante ipsum praeibit*, (1) et quantum ad elementum aeris undique luce carentis propter privationem solis, et apparitionem horreni judicis, quae erit in nubibus aeris, quod notatur cum dicitur *venientem in nubibus cum potestate et majestate*. De his tribus Agae: 2. v. 7. *adhuc unum modicum est et ego commovebo coelum*, quantum ad creaturam superiorem, et *terram* quantum ad inferiorem, et *mare* quantum ad mediam, et *commovebo omnes gentes* quantum ad omnia Isai. 24. v. 6. *maledictio vorabit terram . . . et insanient cultores ejus, et relinquentur homines pauci . . . clamor erit in plateis* Is. 24. v. 17. *formido* scilicet a superiori, et inde apparebit iudex iratus; *fovea* scilicet ab inferiori, ubi patebit

clausulis *Rogemus ergo* etc. Quae significant orationem quam ad concitandos animos faciebat orator vel in principio, vel in fine exordii, vel in fine totius orationis juxta morem illius aevi, et pro devotione concionatoris ipsius. Quid ergo prohibet, ita similes effectus eandem habuisse causam? Praeterquam quod notandum est, Sanctum Doctorem non semel, sed saepius, constat per anni circulum in iisdem, vel diversis locis apostolicas habuisse conciones, unde ne eisdem verbis eandem veritatem praedicaret, plures conciones composuit, aut lectiones.

(1) Vulg. *praecedet*.

profundum inferni; *laqueus* scilicet quia undique circumdabit ignis accensus. Job. 11. v. 20. *effugium peribit ab eis* unde ps. 138. v. 8. *si ascendero in coelum. etc.* Rogemus ergo. etc.

Et quia materia se offert in praesenti evangelio, ut de adventu ad iudicium aliquam notitiam habeamus, secundum quod ex scripturis colligi potest, distinguenda sunt nobis tria, scilicet praecedentia, concomitantia, et subsequencia ad iudicium. Praecedentia autem sive praecursoria ad iudicium distinguuntur secundum triplicem statum praedicationis, quae fiet per Henoc, et per Eliam Malach. ulti. v. 5. *ecce ego mittam vobis Eliam prophetam antequam veniat dies Domini magnus et horribilis*. Item secundum statum persecutionis, quae fiet per antichristum et pseudoprophetas, et praedicatores Apoc. 13. v. 15. (1) *Et faciet, ut quicumque non adoraverit imaginem bestiae occidatur*. Quod signatum fuit Dan. 3. ubi datum est edictum, quod omnes interficerentur, qui non adorarent statuum, quam erexerat Nabuchodonosor. Item statum purgationis, quae fiet per ignem ps. *ignis*

(1) Vulgata *Et datum est illi etc.*

ante ipsum praecedet. 2. Petri v. 3. 10. *Elementa vero calore solventur.* Et haec tria sumi possunt secundum illa tria quae ponuntur Dan. 12. v. 1. 2. de statu iudicii (1) *in tempore autem illo consurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui, et veniet tempus quale non fuit ab eo, ex quo gentes esse coeperunt usque ad tempus illud; Et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis, qui inventus fuerit scriptus in libro (vitae,) et multi de his qui dormierunt in terrae pulvere evigilabunt; alii vero in vitam alii in opprobrium, intelliguntur enim eligentur.* Io. 13. v. 18. *ego scio quos elegerim* Matth. 20. v. 16. *multi enim sunt vocati pauci vero electi,* et hic propter praedicationem, scilicet Eliae et Henoch dealbantur, scilicet propter persecutionem antichristi. ps. 50. v. 9. *lavabis me et super nivem dealbabor.* Probabuntur scilicet per ignem, qui praecedet faciem iudicis; unde dicitur et

(1) Hanc autem auctoritatem sumendam esse de iudicio finali probat S. Hieronymus contra Pophyrium. Vide in hunc locum. *Biblia sacra vulgatae editionis notis illustrata juxta editionem Antonii Vitre Pezzana 1743.*

quasi ignis probabuntur multi. Job. 23. v. 10. *probavit me quasi aurum, quod per ignem transit.* ps. 16. v. 3. *igne me examinasti, et non est etc.* Quilibet autem istorum actuum vel statuum distinguitur multipliciter. Circa statum praedicationis notatur, quod ante praedicationem Eliae et Henoc praecedent quatuor, primo dissidium regnorum a romano imperio 2. Thess. 2. v. 3. et 7. *nisi venerit discessio primum, et revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis,* et ex glossa Ambrosii *discessio* graece dicitur *apostasia*; nisi scilicet ab imperio romano primum gentes discesserint. (1) Et infra *qui tenet nunc teneat,*

(1) Verba S. Ambrosii reperiuntur in Glossa (Lugd. 1589.) ordinaria, et Postill. Nicolai de Lyra in hunc locum „ *Non prius veniet Dominus quam Romani imperii defectio fiat, et appareat Antichristus qui interficiet sanctos, reddita romanis libertate, sub suo tamen nomine.* Et glossa interlinearis sic habet: *Sed non istat dies Domini, nisi prius gentes a Romano discedant imperio.* Sed quia celeberrimus est hic Apostoli textus, et obscurissimus, hinc aliquid dicere ad ejus enucleationem haud superfluum reputabitur. Graecae sic habetur *οτι ουκ εστι η αποστασια πρωτον.* quoniam nisi venerit discessio primum. Quatenam erit haec discessio seu apostasia? Patribus quamplurimis videtur conspiratio populorum, qui tunc tem-